

Dolnopěněnský měsíčník

7. září 2019

Úvodník

Milí čtenáři,

po prázdninové přestávce se do Vašich schránek opět dostává Dolnopěněnský měsíčník. Vychází v září, což je podle tradice měsíc sv. Ludmily a jejího vnuka sv. Václava, přemyslovských světců a zemských patronů umučených v desátém století. Září je též měsíc podzimní rovnodennosti. Dvacátého třetího skončí léto a nastane astronomický podzim. V neposlední řadě je měsícem dožínek, slavnosti s dávnými, ještě pohanskými kořeny, které se v Čechách v raném středověku propojily s oslavami sv. Václava.

V Pěně je září měsícem klidného podletí. Letošní léto bylo naopak ve znamení pro naši vesnici doposud nevídaného turistického ruchu. Davy luffáků, bloudivší po rozkopené vsi mezi bagry a nákladáky, ptaly se na cestu do Obludiště a zoologické zahrady. Někteří dokonce zbloudili do makového pole, odkud pak zmámené nezralými makovicemi musela jim pomáhat policie. Aby těch novinek nebylo málo, zvykáme si, že nás už téměř nebudí kokrhání kohoutů a dávno ne ranní bučení ze stájí, ale řev lvů z vrchu Hrádečku. A noční cesta údolím mezi Pěnami mění se, alespoň dle zvukové kulisy, v dobrodružství deštného pralesa.

Závěrem úvodníku děkuji všem občanům za trpělivost a ohleduplnost na našich rozkopených cestách a obecním zaměstnancům za to, jak se snaží z nejhoršího zasypávat díry a rigoly.

P. Š.

Slovo starosty

Vážení spoluobčané,

léto kolem nás proletělo jako obvykle bez zpomalení a nám nezbyvá, než se začít chystat na chladnější a sluncem tolik neprozářená roční období. Nicméně je skvělé, že i ta mají svá nenapodobitelná kouzla a v našich zeměpisných šířkách bezpochyby význam zcela nezbytný. Bez nich by naše česká kotlina ztratila svou typickou tvář, kterou tak nezaměnitelně utváří naše lesy, louky, zvlněná údolí a „skoro“ hory - to vše protkáno bystřinami, potůčky, řekami, rybníky a jezery, tedy jednoduše VODOU, primární sloučeninou potřebnou každému živému organismu, který se bez ní, ale to je všeobecně známo, existenčně neobejde.

Věřím, že většina z nás vnímá současné problémy s touto životadárnou tekutinou zcela reálně. A to jak její nedostatek, tak zhoršující se kvalitu. Můžeme, ač bez velkého jásání, alespoň konstatovat, že tu pitnou v naší obci, na rozdíl od jiných míst této země, máme prozatím k dispozici v potřebném množství. Doufám, že tomu tak bude i v čase budoucím, a že i kanalizace, kterou určitě přes všechny překážky uvedeme v příštím roce do provozu, přispěje k lepšímu celkovému stavu. Bude to snad alespoň jeden malý kamínek do tak potřebné mozaiky. Je tedy zcela jasné, že nutnost s vodou správně hospodařit již nelze odkládat. A je naší povinností s ní hospodařit tak, aby jí měl pokud možno každý dostatek, alespoň v rámci nutné potřeby pro normální život.

Avšak, věřte mi nebo ne, jsou mezi námi tací, kteří mě z neznámých důvodů, pitnou vodu druhým upírají. A bez ohledu na základní slušné sousedské chování zneužívají stávajícího, ne zcela dokonalého řešení rozvodu pitné vody v obci ke svým nepochopitelným postojům. A to je, alespoň dle mého názoru, velmi smutné.

Abych nekončil na pesimistické vlně, přeji všem našim dětem úspěšný školní rok 2019/2020 a dospělým, ať se daří jejich dílo, ať už v zaměstnání či kdekoliv jinde.
Krásný podzimní čas, a stále veselou mysl!

Milan Jiruška, starosta obce

Z historie obce - domy na terasách

V prvních dvou číslech letošního Měsíčníku jsme si řekli o vzniku Dolní Pěny a o charakteru uspořádání obce. Již víme, že naše obec je typická kolonizační údolní lánová vesnice založená pány z Hradce ve 13. století. V tomto století prošly naše země jednou z největších změn ve své historii - osídlené bylo celé území Čech a Moravy, převládla krajina polní nad krajinou lesní, zakládala se města a zaváděly nové způsoby hospodaření. Sídlní struktura země se již velmi podobala té dnešní.

Změnil se charakter vesnic - raně středověké roztroušené venkovské osídlení, tvořené primitivními polozemnicemi s jednou místností, vystřídaly stabilní venkovské usedlosti pravidelně postavené podle předem daného plánu. Usedlosti tvořil často již kamenný dům s trojdílnou dispozicí: jizbou (světnicí), síní a komorou a přilehlou stájí. Společně s protilehlou stodolou pak tvořil uzavřený dvůr k němuž přiléhala zahrada a lánové pole. Tento typ usedlosti se u nás běžně stavěl až do počátku 20. století.

V údolních lánových vesnicích se tyto domy stavěly na terasách nad vodotečí. V Pěně je toto uspořádání patrné dodnes, přičemž tři usedlosti se dochovaly v podobě zasluhující památkovou ochranu. Dle Památkového katalogu se jedná o usedlost č.p. 3, zděnou usedlost z poloviny 19. století uzavřené čtyřúhelné dispozice, čelní strana je uzavřená zdí s vjezdem. Je příkladem uzavřené čtyřúhelné usedlosti s dvouštitovým průčelím s dochovaným špýcharem. Usedlost č. p. 20 z roku 1874 - jedná se o hodnotný příklad velké uzavřené čtyřstranné usedlosti s dvouštitovým průčelím se slohovými prvky doznívajícího empiru. Nejhodnotnější je usedlost č. p. 26. Je to uzavřená čtyřstranná usedlost ze 70. let 19. století ve svahu na východním konci obce Dolní Pěna. Na místě starší usedlosti zachycené na císařském otisku stabilního katastru z roku 1828 byla dnešní usedlost vybudována dle datací na průčelí během 70. let 19. století. Čtyřstranná uzavřená usedlost se nachází nad skalnatým svahem ve východní části obce Dolní Pěna. K jihu se dvorec obrací zdobnou dobovou fasádou se dvěma štítově orientovanými bočními křídly a okapově orientovanou střední obytnou částí. Ostatní fasády jsou hladké, členěné pouze okny a vraty. Zastřešení usedlosti je sedlové, v zadní části zvalbené, kryté betonovou krytinou. Příjezd je situován od severu. Jedná se o dobře dochovaný příklad velké patrové čtyřstranné uzavřené usedlosti typu vierkant převzatého z Horního Rakouska, typický pro oblasti s převažujícím německým osídlením. Usedlost se vzácně dochovala v téměř nedotčeném stavu z doby její výstavby, včetně hmotové skladby, dispozičního řešení a historických konstrukcí. Zejména se jedná o zachování klenutých chlévů včetně kamenných sloupů a kamenných koryt podél obvodových stěn, o intaktně dochovanou budovu špýcharu s trámovými stropy, prkennými podlahami a plackovými klenbami v suterénu, o patrové obytné stavení. Mimořádně cenné je dochované klasicistní průčelí z doby výstavby, z roku 1871 se štukovou výzdobou. Tato pozdně klasicistní usedlost, postavená na okraji skalnaté terasy nad údolím ve východní části vsi, patří k nejpůsobivějším příkladům zdejší lidové architektury.

Petr Šulc